

DROGA

W sensie materialnym pas ziemi przeznaczony do poruszania się, szlak komunikacyjny łączący miejsce A z miejscem B.

Wariantami drogi są np. ścieżki, ulice, autostrady. Drogi w takim sensie są przedmiotem badania geografii komunikacji. Drogi wyznaczają topografię, pełnią rozmaite funkcje (komunikacyjne, transportowe, rekreacyjne, reprezentacyjne). W sensie metaforycznym droga może być oznaczać życie przeżywane w określony sposób lub zgodnie z przyjętą filozofią (w Chinach jedna z tradycji filozoficznych nosi miano *Dao* – droga). Oznacza metodę realizowania zadań i celów zgodnie z wytyczonym wzorem postępowania. Droga może przenośnie także oznaczać wybór lub wpisanie się w hierarchię ważności, zależności i posłuszeństwa (np. podążanie utartymi drogami). Tak rozumiany termin stanowi podstawę dla ujęć wypracowanych na gruncie antropologii krajobrazu, fenomenologii krajobrazu (przestrzeni), wiąże się z pojęciem trasy (de Certeau), pojęciami miejsca, okolicy (Buczyńska-Garewicz). Według Baudrillarda droga (w przeciwieństwie do posthumanistycznej autostrady) ma wymiar humanistyczny.

W koncepcjach antropologicznych i fenomenologicznych droga jest śladem człowieka umożliwiającym oraz warunkującym doświadczenie topograficzne. Bycie w drodze, będące przeciwieństwem pozostawania w miejscu (zamieszkiwania), to sposób poznania i odczuwania okolicy, nadawania i odczytywania znaczeń. Sieć dróg (drogi i ścieżki) tworzy okolicę rozumianą jako zbiór miejsc: podążanie drogami lub odnajdywanie drogi (Ingold) oznacza, że pozostajemy w granicach znanej nam okolicy, w której nie potrzebujemy mapy, choć możemy stworzyć jej „mapę mentalną”, bogatą we wrażenia, wspomnienia zdarzeń i ludzi wraz z dotyczącymi ich historiami. Odnajdując drogę kierujemy się zatem nie punktami na mapie, lecz doświadczeniami. Nie ma miejsc bez dróg, którymi ludzie przychodzą i odchodzą. Nie ma też drogi bez miejsc, które określają cel podróży oraz punkt wyjścia. Ścieżki i drogi są efektem wędrówek: krzyżują się, zbiegają, mijają itd., tworząc określony wzór, zgodnie z którym ludzie poruszają się, ale także wyznaczają kierunki możliwych wędrówek. W tej sieci osadzona jest aktywność całej społeczności, a nawet pokoleń. Dla Ingolda droga jest tożsama z poruszaniem się, przemierzaniem świata. Przemieszczanie się po niej, wędrowanie, podróżowanie jest elementem procesu, który pozwala na odróżnienie krajobrazu estetycznego (widoku) od krajobrazu topograficznego (przestrzeni). Droga umożliwia zmianę lokalizacji, tzn. porzucenie punktu widokowego i wkroczenie w okolicę, wejście w krajobraz. Krajobrazu zaś doświadczamy w pełni dopiero wówczas, gdy w nim przebywamy i w nim się poruszamy. Tym samym, jak stwierdza Bachelard, wkracza on do naszej „pamięci mięśniowej”.

[M.G., B.F.]

Literatura:

Baudrillard, Jean. *Ameryka*, tłum. R. Lis. Warszawa: Wydawnictwo Sic!, 2001.

Buczyńska-Garewicz, Hanna. *Miejsca, strony, okolice. Przyczynek do fenomenologii przestrzeni*. Kraków: Universitas, 2006.

Certeau, Michel de. *Wynaleźć codzienność. Sztuka działania*, tłum. K. Thiel-Jańczuk. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2008.

Ingold, Tim. „Czasowość krajobrazu”, tłum. B. Frydryczak. W: *Krajobrazy. Antologia tekstów*, red. Beata Frydryczak i Dorota Angutek, 141-165. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2014.

Ingold, Tim. *The Perception of Environment: Essays on Livelihood, Dwelling and Skill*. London: Routledge, 2000.

